



15 квітня 2026 р.

АНАЛІЗ ЗАКОНОПРОЄКТУ

**«Про внесення зміни до Закону України "Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні" щодо розвитку соціального підприємництва»
№ [14156](#) від 27.10.2025**

ІНІЦІАТОРИ ЗАКОНОПРОЄКТУ

Народний депутат О.Санченко та інші НДУ

ЗАГАЛЬНИЙ КОНТЕКСТ

В Україні відсутнє законодавче визначення соціального підприємництва та механізми державної підтримки таких суб'єктів. Це створює низку проблем, таких як юридична невизначеність соціальних підприємств; відсутність можливості отримувати державну підтримку, доступну малим та середнім підприємствам (далі - МСП); невизначеність критеріїв, за якими можна кваліфікувати соціальне підприємство; відсутність правової основи для участі у програмах ЄС, спрямованих на соціальну економіку.

Соціальне підприємництво є важливим інструментом вирішення соціальних проблем, працевлаштування вразливих груп та розвитку громад. Законопроект спрямований на створення правової основи для розвитку соціальної економіки в Україні.

СУТЬ ЗАПРОПОНОВАНИХ ЗМІН

Законопроект пропонує внести зміни до чотирьох законодавчих актів: Закону України від 22.03.2012 № 4618-VI «Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні»; Закону України від 01.07.2014 № 1555-VII «Про державну допомогу суб'єктам господарювання»; Закону України від 22.03.2012 № 4572-VI «Про громадські об'єднання» та Закону України 05.07.2012 № 5073-VI «Про благодійну діяльність та благодійні організації».

Основні новації:

- запровадження визначення «суб'єкти соціального підприємництва»;
- поширення державної підтримки МСП на соціальні підприємства;
- можливість здійснення соціального підприємництва громадськими та благодійними організаціями;
- включення соціального підприємництва до державної політики у сфері МСП;
- розширення переліку допустимих цілей державної допомоги;
- доступ до програм підтримки та мікрокредитування;
- створення правової основи для доступу до міжнародних грантів.

ПОЗИТИВНІ АСПЕКТИ ЗАКОНОПРОЄКТУ

Законопроект містить низку положень, які можуть мати позитивний ефект для організацій громадянського суспільства:

1. Нормативне визнання соціального підприємництва. Законопроект створює правові підстави для здійснення соціального підприємництва громадськими та благодійними організаціями, що усуває існуючу правову невизначеність.

2. Розширення доступу до державної підтримки. ОГС отримують можливість брати участь у програмах підтримки МСП, включно з мікрокредитуванням, інкубаційними програмами та державними гарантіями.

3. Доступ до міжнародних фінансових інструментів. Запровадження правового статусу соціального підприємства створює підстави для участі у програмах ЄС (InvestEU, ESF+, Social Economy Action Plan).

4. Підтримка соціальних послуг та працевлаштування вразливих груп. Законопроект сприяє розширенню діяльності ОГС у сферах соціальної інтеграції, реабілітації, працевлаштування та розвитку громад.

5. Гармонізація з європейськими підходами. Проект відповідає загальним принципам соціальної економіки ЄС.

НЕГАТИВНІ АСПЕКТИ ЗАКОНОПРОЄКТУ

Попри декларовану мету, законопроект містить значні системні ризики:

1. Невизначеність критеріїв соціального підприємництва. Законопроект не містить чітких критеріїв суспільно корисних результатів; категорій осіб, на яких спрямована діяльність; механізмів оцінки соціального впливу, що суперечить принципу юридичної визначеності.

2. Обмеження статусу соціального підприємства лише МСП. Таке обмеження є необґрунтованим та не відповідає європейській практиці, де соціальними підприємствами можуть бути також великі підприємства та неприбуткові організації.

3. Дублювання запропонованих визначень у вже діючих законах. Законопроект дублює визначення МСП, що вже містяться в Законі України «Про особливості регулювання діяльності юридичних осіб окремих організаційно-правових форм у перехідний період та об'єднань юридичних осіб», що створює ризик колізій.

4. Невизначеність термінів «повноцінні учасники ринку» та «суспільна користь». Відсутність критеріїв створює ризик довільного тлумачення органами влади.

5. Суперечність із законодавством про благодійність. Проект дозволяє благодійним організаціям здійснювати підприємницьку діяльність як суб'єктам соціального підприємництва, з метою одержання прибутку, що може суперечити з ч. 1 ст. 11 Закону України «Про благодійну діяльність та благодійні організації», у якій встановлено, що «метою благодійних організацій не може бути одержання і розподіл прибутку серед засновників, членів органів управління, інших пов'язаних з ними осіб, а також серед працівників таких організацій».

6. Питання державної допомоги та відповідність Угоді про асоціацію. Зміни до Закону «Про державну допомогу суб'єктам господарювання» можуть суперечити правилам ЄС щодо допустимості державної допомоги.

7. Ризики для ОГС, як ризик надмірного регулювання; ризик дискримінації ОГС, які не є МСП та ризик довільного визначення «суспільної користі».

ВИСНОВОК

Законопроект №14156 є важливим кроком у розвитку соціальної економіки в Україні. Він створює правову основу для соціального підприємництва, відкриває доступ до державної та міжнародної підтримки, сприяє працевлаштуванню вразливих груп та гармонізує українське законодавство з нормами ЄС. Запровадження правового статусу соціального підприємства та поширення державної підтримки МСП на такі суб'єкти створює додаткові можливості для інституційного розвитку ОГС та їх інтеграції у соціальну економіку.

Водночас законопроект містить низку суттєвих недоліків, які можуть негативно вплинути на діяльність ОГС, зокрема, відсутність чітких критеріїв соціального підприємництва, невизначеність термінології, дублювання норм та порушення правил законодавчої техніки. Це свідчить про необхідність комплексного доопрацювання законопроекту для уникнення надмірного регулювання та забезпечення реальної доступності підтримки.